

Uluslararası Sosyal
Bilimler Akademisi
Dergisi (USBAD)

International Journal of
Social Sciences
Academy (IJSA)

Yıl 7, Year 7, Sayı 20, Issue 20, Aralık 2025, December 2025

e issn: 2687-2641

Özgünlük kontrolü

Authenticity process

DOI: 1827533

Makale türü: Araştırma
makalesi

Article type: Research
article

Geliş tarihi 20.11.2025

Submitted date

Kabul tarihi 16.12.2025

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 20.12.2025

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Yaşaroğlu, C., Biçer, R., & Bozmaz, M. (2025). Çocuklar İçin Parasosyal Etkileşim Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi / International Journal of Social Sciences Academy*, 7(20), 1597-1614.

ÇOCUKLAR İÇİN PARASOSYAL ETKİLEŞİM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Cihat YAŞAROĞLU,¹ Reşit BİÇER², Meryem BOZMAZ³

Öz

1950'lerde ortaya atılan bir görüşe göre TV izleyicileri, televizyonlarda izledikleri "ünlüler" ile tek taraflı bir bağ kurdukları ve sanki kendileri iletişim halinde olduklarını iddia etmektedir. Parasosyal etkileşim olarak ifade edilen bu tek taraflı bağın, ilerleyen zaman dilimleri içinde çeşitli şekillerde ölçüldüğü görülmüştür. Bu ölçümler için de çeşitli ölçeklerin geliştirildiği görülmektedir. Parasosyal etkileşim kavramı Cambridge tarafından 2025 yılının kelimesi olarak

¹Prof. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, cihat.yasaroglu@inonu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9574-1789

²İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, m.resitbicer@gmail.com, Orcid: 0000-0003-1503-4361

³Milli Eğitim Bakanlığı, Hatay, meryembozmaz3144@gmail.com, Orcid: 0009-0003-9697-7368

seçilmiştir. Günümüzde özellikle çocuklar düşünüldüğünde, çocukların internetten izledikleri fenomenler ile tek taraflı bir bağ kurdukları ifade edilmekte ancak bu baği ölçebilecek ölçek olmadığı görülmektedir. Bu araştırma, çocukların fenomenler ile geliştirdikleri tek taraflı baği ölçmeyi amaçlayan bir “Çocuklar için Parasosyal Etkileşim Ölçeğı” geliştirerek bu ölçeğın geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla AFA ve DFA için iki ayrı grup olmak üzere 435 ilkokul 3 ve 4. Sınıf öğrencisinden veriler toplanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda tek faktörlü 9 maddelik üçlü likert bir ölçek elde edilmiştir. Tek faktörün özdeğerinin 5.49 ve açıkladığı varyansın %61.01 olduğu görülmüştür. Tek faktör altında yer alan 9 maddenin yük değerleri ise .71 - .87 arasında değişmektedir. İkinci ölçümde ise DFA analizleri yapılmış ve uyum indeksleri CMIN=58.63; DF= 26; p<0.001; CMIN/DF= 2.25; RMSEA= 0.76; GFI: .94, AGFI = .91, NFI = .92, CFI= 0.95 olarak elde edilmiştir. Bu değerler, ölçeğın yapısının geçerli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Parasosyal etkileşim, Fenomen, YouTuber, Ölçek.

Development of Children’s Parasocial Interaction Scale

Abstract

A theory introduced in the 1950s suggests that television viewers develop a one-sided bond with the "celebrities" they watch on TV, as if they are engaged in direct communication with them. This one-sided bond, referred to as parasocial interaction, has been measured in various ways over time, leading to the development of different scales. In today's context, particularly concerning children, it is argued that they form similar one-sided bonds with internet influencers. However, no scale has been developed to measure this specific interaction. This study aims to develop a "Children’s Parasocial Interaction Scale (CPIS)" to assess the one-sided bonds children form with influencers and to conduct validity and reliability analyses of this scale. Data were collected from 435 third- and fourth-grade primary school students, divided into two separate groups for exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA). The EFA results indicated a single-factor structure with nine items using a three-point Likert scale. The eigenvalue of the single factor was found to be 5.49, explaining 61.01% of the variance. The factor loadings of the nine items

ranged from .71 to .87. In the second phase, CFA was conducted, yielding the following fit indices: CMIN = 58.63, DF = 26, $p < 0.001$, CMIN/DF = 2.25, RMSEA = 0.76, GFI = .94, AGFI = .91, NFI = .92, and CFI = 0.95. These indices confirm that the scale has a valid structure.

Keywords: Parasocial interaction, Phenomenon, YouTuber, Scale.

GİRİŞ

Pandemi dönemi ile birlikte öğrencilerin ders işleme gerekçesi ile ekran izleme sürelerinin arttığı tespit edilmiştir. Çocukların ekran başında eğitim için geçirdikleri sürenin diğer amaçlar için kullandıkları süreden daha az ortalamaya sahip olduğu da görülmektedir (Türe & Velipaşaoğlu, 2022). Eğitim amacının dışında ekran kullanımının en fazla olduğu alanlardan biri de sosyal medya fenomenlerine ilişkin içeriklerin izlenmesi olmaktadır. Uluslararası çapta veli görüşlerinin alındığı bir çalışmada veliler, 0-7 yaş arası çocuklarının YouTube izleme oranının %80 olduğunu belirtmektedir (Neumann & Herodotou, 2020). Diğer bir araştırmaya göre ise çocuklarının YouTuber'ları örnek aldığını belirten veli oranı %41.4 olarak bildirilmiştir (Yaşaroğlu ve Boylu, 2020). Bu durumda sosyal medya fenomenlerinin çocuklar için rol model oldukları görülmektedir. Bandura ve Mischel (1965) Sosyal Öğrenme Teorisi'nde canlı, sözlü ve sembolik olmak üzere üç tür model olduğunu ileri sürmüştür. Canlı modeller davranışı bizzat gösterir. Sözel bir öğretim modeli davranışı açıklar veya tarif eder. Sembolik model ise kitaplarda, filmlerde, televizyon şovlarında, video oyunlarında veya internet kaynaklarında davranışları sergileyen kurgusal karakterler veya gerçek kişiler olabilir. O halde günümüzde çocukların etkilendikleri sosyal medya fenomenlerini sembolik modeller olarak tanımlamak mümkün görünmektedir.

Günümüzde çocukların hem ekran izleme sürelerinin arttığı hem de sosyal medya fenomenlerini rol model almaları dikkate alındığında çocukların takip ettikleri sosyal medya fenomenleri gibi olmak istedikleri veya sanki fenomenler çocukların yanındaymış gibi davranmaya

çalıştıkları da gözlemlenmektedir. Bu durumu tanımlayan kavram olan parasosyal etkileşim, ilk defa 1956 yılında iki araştırmacı olan Horton ve Wohl tarafından haber spikerleri ile izleyiciler arasında oluşan etkileşimi inceledikleri bir çalışmada kullanılmıştır. Bu etkileşim izleyiciyle medya figürü arasında bir yakınlık hissi oluşturmakta, sosyal bir bağ kurmaktadır. “Uzaktan yakınlık” olarak ifade edilen parasosyal etkileşim tek taraflı, diyalektik olmayan, karşılıklı gelişime duyarlı olmayan bir ilişkidir (Horton & Wohl, 1956).

Parasosyal etkileşim, medya figürü ile seyirci arasında oluşan yakınlık aslında bir yanılsama, bir illüzyon olarak ifade edilmektedir. Hayali, sembolik ve tek yönlü gelişen bu etkileşimde izleyici medya figürünü sosyal yaşantısının bir parçası olarak görmekte ve onunla yüz yüze tanışmayı istemektedir (Rubin vd., 1985). Parasosyal etkileşimde medya figürünün sunduğu programda gerçek yaşama yakın konuşmalar gerçekleşmektedir. TV programlarında medya figürleri izleyiciyle yüz yüze konuşuyormuş duygusunu pekiştirmektedir. Bu da parasosyal etkileşimin oluşumunu güçlendirmektedir (Horton & Wohl, 1956). Yapılan bir araştırmada haber spikerlerinin açılış konuşmasında bazı izleyicilerin de onları selamladığı gözlemlenmiştir (Levy, 1979). Bu durumda parasosyal etkileşimdeki izleyici ve medya figürü arasında gerçek kişiler arasında olan etkileşime benzer bir etkileşim olduğu görülmektedir.

Parasosyal etkileşim uzun süredir çalışılmakta ve bu olguyu ölçmek için çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Günümüze doğru geldikçe parasosyal etkileşim kavramının kapsamının da genişlediği ve bu etkiyi ölçmek adına farklı örneklem gruplarında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Mesela dijital medya araçlarının gelişmesiyle içerik üreticisi, bloggerler, bilgisayar oyuncusu ya da gamer, fanlar, YouTuber, fenomen gibi ifadelerle izleyici kitlesiyle buluşan karakterlerle ilgili parasosyal etkileşimi ele alan çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda pembe dizi karakterleriyle izleyici arasındaki bağ (Rubin & Perse, 1987), TV spikerleri ve izleyicileri arasındaki parasosyal etkileşim (Levy, 1979), YouTuberlar (Chen, 2016), Twitter’deki medya figürleri (Kim & Song,

2016), bilgisayar oyun içerikleri üreticileri (Lewis vd., 2008), sosyal medya içerik üreticileri (Daniel vd., 2018) gibi güncel medya platformlarındaki medya figürü ve izleyici arasında gelişen parasosyal etkileşim farklı açılardan incelenmiştir.

Literatürde yapılmış çalışmalarda çeşitli ölçme araçları kullanılmıştır. Parasosyal etkileşimi ölçmek için ilk veri toplama aracı, Levy (1979) tarafından, Kuzey Amerika’da izleyicilerin haber spikerleri ve sundukları haberlerle ilgili parasosyal etkileşimin derecesini anlamak için kullanılan bir ölçektir. Katılımcılardan her bir para-sosyal etkileşim önermesine verdikleri desteği “kesinlikle katılıyorum” ile “kesinlikle katılmıyorum” arasında değişen beş puanlık bir ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Ölçek maddelerine “Haber spikerleri neredeyse her gün gördüğünüz arkadaşlarınız gibidir.” ve “Kendi fikirlerimi yorumcuların söyledikleriyle karşılaştırmayı seviyorum.” örnek verilebilir.

Diğer bir ölçek de Rubin, Perse ve Powell tarafından geliştirilen Parasosyal Etkileşim Ölçeğidir. Ölçek 20 maddeli ve beşli likert tipindedir. Tüm ifadeler kişinin en sevdiği yerel televizyon haber programı, en sevdiği haber kişisi, haber ekibi ve en sevdiği haber spikeri hakkındaki tutumsal algıları ve davranışsal eğilimleri ile ilgilidir (Rubin vd., 1985). Daha sonra en popüler pembe dizi karakterleriyle oluşan parasosyal etkileşimi ölçmek amacıyla bu ölçek 14 madde olarak kısaltılmıştır (Rubin & Perse, 1987). Bu ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması da gerçekleştirilmiştir (Arda, 2006). Auter ve Palmgreen (Auter & Palmgreen, 2000), 4 alt boyuttan meydana gelen İzleyici-Medya Karakteri Etkileşim Ölçeğini geliştirmişlerdir. Auter ve Palmgreen ölçeği TV sitcomları bağlamında geliştirmiştir. Schramm ve Hartmann (2008), Parasosyal Etkileşim Süreç Ölçeği (The PSI-Process Scales) başlığıyla çalıştıkları 3 boyuttan oluşan ölçeği meydana getirmişlerdir.

Parasosyal etkileşim kavramının tarih içerisindeki araştırma seyrini dikkate aldığımızda yapılan çalışma ve hazırlanan ölçeklerin medya ve iletişim, pazarlama, satın alma niyetleri, psikoloji ve sosyoloji bağlamında inceleme ve araştırmalara konu edildiği görülmektedir. Çocukların yoğun bir biçimde etkileşim içerisinde olduğu YouTube ve diğer sosyal

medya fenomenleri ile tek yönlü etkileşimi ölçen bir ölçek ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal medya fenomenleri ile tek taraflı etkileşim düzeylerini belirlemeye çalışan bir ölçek geliştirerek ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmektedir.

YÖNTEM

Örneklem

Bu çalışmada AFA ve DFA analizleri için iki ayrı seferde ilkokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinden veriler toplanmıştır. AFA için 215 ($n_{3. sınıf} = 101$; $n_{4. sınıf} = 114$), DFA için 220 ($n_{3. sınıf} = 127$; $n_{4. sınıf} = 93$) ilkokul öğrencisinden veriler toplanmıştır.

Ölçek Geliştirilme Aşamaları

ÇPEÖ'nin geliştirilmesi aşamasında, ölçek geliştirme için önerilen aşamalar dikkate alınmıştır (DeVellis, 2014; Erkuş, 2007, 2012; Güngör, 2016; Kline, 2005; Tezbaşaran, 1997): (1) Madde havuzunun oluşturulması; (2) içerik geçerliliğinin tahmin edilmesi; (3) pilot uyulama ve (4) ölçeğin psikometrik özelliklerinin analizi.

Birinci aşamada parasosyal etkileşim kavramının temel çerçevesini çizecek şekilde literatür taraması yapılmış, önceki ölçekler incelenmiştir. Diğer yandan bu ölçeğin geliştirilmesi için araştırmacılardan birisinin lisansüstü seminer çalışması için öğrencilerden nitel olarak topladığı, yayın sürecinde olan çalışmadan yararlanılmıştır. Bu araştırma, ilkokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin genel anlamda YouTube izleme alışkanlıkları ile YouTuberlardan tek yönlü olarak ne düzeyde etkilendiklerine ilişkin açık uçlu sorular sorulmuş ve öğrenci görüşleri analiz edilerek temalaştırılmıştır. Bu ölçeğin madde havuzu oluşturulurken seminer çalışmasını yürüten araştırmacının sahada öğrencilerle parasosyal

etkileşim ile ilgili tecrübeleri önemli bir basamak olarak görev görmüştür. Tüm bu incelemelerden sonra 16 maddeden oluşan bir havuz oluşturulmuştur. 3'lü likert türü olan ölçeğin maddeleri "1= Hayır" ile "2= Evet" aralığında değerlendirilmektedir.

Kapsam geçerliliğinin tahmini aşamasında ise oluşturulan madde havuzu temel eğitim alanından iki eğitim bilimleri alanında bir ve dil alanında bir uzman tarafından incelenmiş ve geri dönüşler sağlanmıştır. Uzmanlar, gönderilen maddelerin kapsam açısından geçerliliğini değerlendirmeleri, maddelerin "uygun, değil, düzenlemeli (öneri sunarak)" şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre maddelerde gerekli düzenlemeler yapılmış ancak maddelerde herhangi bir eksiltme olmamıştır. Elde edilen maddeler beş öğrenci ile yüz yüze görüşülerek maddelerin anlaşılabilirliği hakkında bilgi alınmıştır. Gelen dönütlere göre forma son hali verilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin psikometrik değerlendirmesi aşamasına ilişkin bulgular ise Bulgular başlığı altında verilmiştir.

Araştırmanın tüm süreçleri etik kurallara riayet edilerek sürdürülmüştür. Çalışmaya başlamadan önce XXX Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu 06.06.2024 tarihli 202/12 toplantısı 6 nolu kararı ile onay kararı alınmıştır. Ayrıca online toplanan verilerde öğrenci velilerinin onamı aranmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçeğin iki ayrı örneklem grubunda uygulanmasından sonra elde edilen bulguların istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 22 ve SPSS AMOS 22 (IBM SPSS, Türkiye programı) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerliliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), kapsam geçerliliği için ise Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Güvenirlilik analizinde iç tutarlılık analizi için Cronbach Alfa analizi ve ölçekler yarı yarıya bölünerek yapılan split half testinde kullanılmıştır (DeVellis, 2014; Tavşancıl, 2010; Tezbaşaran, 1997).

BULGULAR VE YORUM

ÇPEÖ İçin Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri Sonuçları

Her iki ölçeğin AFA ve DFA analizleri için iki ayrı örneklemden veri toplanmıştır. Birinci örneklemden toplanan veriler üzerinden AFA, ikinci örneklemden toplanan veriler üzerinden ise DFA analizleri yapılmıştır. Ölçeklere ilişkin analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

ÇPEÖ için Kaiser Mayer Olkin ve Barlett Analizi

İlk olarak, ÇPEÖ'nin faktör analizini gerçekleştirmek için Kaiser Mayer Olkin (KMO) ve Barlett değerleri değerlendirilmiştir. 215 öğrenciden toplanan verilerden, ilk incelemelerde eksik ya da yanlış doldurulan ölçek olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan analizde KMO değeri .93, Bartlett's testi sonucu ($\chi^2 = 2115.27$; df ; 120; $p < .001$) örneklem grubunun faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Temel bileşenler analizi kullanılarak ÇPEÖ için AFA yapılmıştır. Özdeğeri 1 ve üzeri olan iki faktör olduğu görülmüştür. Birinci faktörün özdeğeri 8.39, açıkladığı varyans %52.48; ikinci faktörün ise özdeğeri 1.34 ve varyansı % 8.37 bulunmuştur. Yamaç – birikinti grafiğine bakıldığında ise ölçeğin tek faktörlü olabileceğine karar verilmiştir. Zira ikinci faktörün katkının öneminin giderek azaldığı görülmektedir (Çokluk vd., 2014). Buna göre çıkarılacak faktör sayısı 1 olarak işaretlenerek yeniden faktör analizi yapılmıştır. Madde yük değerleri incelendiğinde .63 ile .82 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçek maddelerine verilen cevaplar incelenerek öğrencilerin çoğunluğunun aynı cevapları verdikleri görülen yedi maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Belirtilen maddeler atıldıktan sonra yapılan faktör analizinde nihai olarak tek faktörün özdeğerinin 5.49 ve açıkladığı varyansın %61.01 olduğu görülmüştür. Tek faktör altında yer alan 9 maddenin yük değerleri ise .71 - .87 arasında değişmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. ÇPEÖ maddeleri ve yük değerleri

Sütun başlığı	Madde yükü
Takip ettiğim fenomen içerik üretmediğinde onu merak ederim.	.73
Takip ettiğim fenomeni arkadaşlarımda da takip etmesini isterim.	.82
Takip ettiğim fenomenin içeriklerini izlerken yalnızlık hissetmem.	.73
Takip ettiğim içerikleri başkalarına da tavsiye ederim.	.75
Takip ettiğim fenomen gibi davranmak beni mutlu eder.	.75
Takip ettiğim fenomenin yorumlarımı okuması beni mutlu eder.	.78
Takip ettiğim fenomenle tanışmak için elimden geleni yaparım.	.84
Takip ettiğim fenomenle birlikte zaman geçirmeyi çok isterim.	.87
Takip ettiğim fenomenin dış görünüşünü beğenirim.	.71

ÇPEÖ'nin Güvenirlilik Analizleri

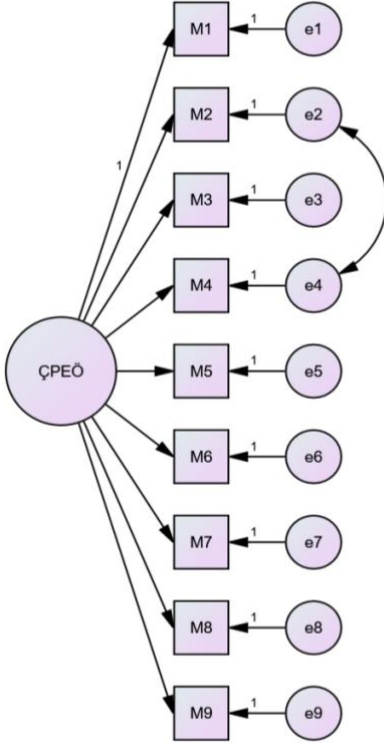
ÇPEÖ iç tutarlık katsayısı Cronbach Alfa değeri .91; Split half yarıya bölerek her iki yarı için .86; iki yapı arasındaki korelasyon .81 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler geliştirilen ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Doğrulamalı Faktör Analizi

AFA'da tek faktörlü yapıda olduğu belirlenen ÇPEÖ'nin DFA analizleri için ikinci örneklemden (219 öğrenci) veri toplanmış ve analizler 219 veri toplama aracı üzerinden yapılmıştır.

ÇPEÖ için tek faktörlü yapı incelenmiştir. DFA sonucunda model uyum değerleri CMIN=77.73.025 ; DF= 27; $p<0.001$; CMIN/DF= 2.87; RMSEA= 0.90; GFI: .92, AGFI = .88, NFI = .90, CFI= 0.93 olarak elde edilmiştir. Elde edilen uyum indeksleri iyi olmakla birlikte RMSEA değerinin istenen düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. Bunun için modifikasyon indekslerine bakılmıştır. Bu indeks incelemesi sonucunda 2. ve 4.

maddelerin diğer faktörler altındaki değişkenler arasında kovaryans bağlantısı tespit edilmiştir. İki madde arasında kovaryans çizilerek analiz tekrar yapılmıştır. Yapılan analizde CMIN=58.63; DF= 26; $p<0.001$; CMIN/DF= 2.25; RMSEA= 0.76; GFI: .94, AGFI = .91, NFI = .92, CFI= 0.95 olarak elde edilmiştir. Uyum değerleri için kabul değerleri Kline'nin (2005) önerdiği değerler esas alınmıştır. Bu değerler yapının kabul edilebileceğini göstermektedir (Şekil 1).

Şekil 1. ÇPEÖ DFA Sonuçları

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal medya fenomenleri ile kurdukları tek yönlü etkileşimi ifade eden parasosyal etkileşim düzeyini ölçmek amacıyla Çocuklar İçin Parasosyal Etkileşim Ölçeği (ÇPEÖ) ölçeği geliştirilerek geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. AFA için 215, DFA için 220 ilkokul 3 ve 4. sınıf öğrencisinden veriler toplanmıştır.

16 madde üzerinden yapılan AFA sonucunda tek faktörlü, özdeğeri 5.49 ve açıkladığı varyans %61.01 olan tek faktörlü yapıda bir ölçek ortaya çıkmıştır. 9 maddenin yük değerleri .71 - .87 arasında değişmektedir. 9 maddelik ölçekle ikinci defa veri toplanmış ve bu veriler üzerinden yapılan DFA'da ise uyum indeksleri CMIN=58.63; $DF= 26$; $p<0.001$; CMIN/DF= 2.25; RMSEA= 0.76; GFI: .94, AGFI = .91, NFI = .92, CFI= 0.95 olarak elde edilmiştir. Bu değerler, ölçeğin yapısının geçerli olduğunu göstermektedir.

ÇPSÖ'nin güvenirlik analizinde ise Cronbach Alfa değeri .91; Split half yarıya bölerek her iki yarı için .86; iki yapı arasındaki korelasyon .81 olarak tespit edilmiştir. Bu da ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Yapılan analizler ÇPEÖ'nin geçerlilik ve güvenirlik değerlerinin yüksek olduğu ve 3 ile 4. sınıf öğrencileri için kullanılabileceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Arda, S. (2006). Predictors of parasocial interaction with the favorite and the least desirable characters portrayed in TV serials. (Yayın No: 205039). [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Auter, P. J., & Palmgreen, P. (2000). Development and validation of a parasocial interaction measure: The audience-persona interaction scale. *Communication Research Reports*, 17(1), 79-89. <https://doi.org/10.1080/08824090009388753>

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Daniel, E. S., Crawford Jackson, E. C., & Westerman, D. K. (2018). The influence of social media influencers: understanding online vaping communities and parasocial interaction through the lens of Taylor's six-segment strategy wheel. *Journal of Interactive Advertising*, 18(2), 96-109. <https://doi.org/10.1080/15252019.2018.1488637>
- Horton, D., & Wohl, R. R. (1956). Mass communication and para-social interaction: observations on intimacy at a distance. *Psychiatry*, 19(3), 215-229. <https://doi.org/10.1080/00332747.1956.11023049>
- Kim, J., & Song, H. (2016). Celebrity's self-disclosure on Twitter and parasocial relationships: A mediating role of social presence. *Computers in Human Behavior*, 62, 570-577. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.083>
- Levy, M. R. (1979). Watching TV news as para-social interaction. *Journal of Broadcasting*, 23(1), 69-80. <https://doi.org/10.1080/08838157909363919>
- Lewis, M. L., Weber, R., & Bowman, N. D. (2008). "They May Be Pixels, But They're MY Pixels:" developing a metric of character attachment in role-playing video games. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4), 515-518. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0137>
- Neumann, M. M., & Herodotou, C. (2020). Young children and YouTube: A global phenomenon. *Childhood Education*, 96(4), 72-77. <https://doi.org/10.1080/00094056.2020.1796459>
- Rubin, A. M., Perse, E. M., & Powell, R. A. (1985). Loneliness, parasocial interaction, and local television news viewing. *Human Communication Research*, 12(2), 155-180. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1985.tb00071.x>
- Rubin, A. M., & Perse, E. M. (1987). Audience activity and television news gratifications. *Communication Research*, 14(1), 58-84. <https://doi.org/10.1177/009365087014001004>
- Schramm, H., & Hartmann, T. (2008). The PSI-Process Scales. A new measure to assess the intensity and breadth of parasocial processes. *COMM*, 33(4), 385-401. <https://doi.org/10.1515/COMM.2008.025>
- Türe, Ş., & Velipaşaoğlu, S. (2022). COVID-19 salgını sürecinde 3-9 yaş arasındaki çocukların ekran maruziyet süresinin belirlenmesi ve ekran maruziyetine

etki eden etmenlerin incelenmesi. *Turkish Journal of Pediatric Disease*, 1-8.
<https://doi.org/10.12956/tchd.1117209>

Yaşaroğlu, C., & Boylu, M. A. (2020). Youtubers' effect on children's values: parents' views. *The European Journal Of Educational Sciences*, 7(04), 1-15.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Parasocial interaction has been the subject of extensive research over time, with various studies conducted to measure this phenomenon. As we move toward the present day, it is evident that the scope of parasocial interaction has expanded, and studies have increasingly focused on different sample groups to assess its impact. For instance, with the advancement of digital media tools, research has explored parasocial interaction between audiences and individuals such as content creators, bloggers, gamers, fans, YouTubers, and influencers. In this context, studies have examined the bond between soap opera characters and their audience (Rubin & Perse, 1987), parasocial interactions between TV announcers and their viewers (Levy, 1979), interactions with YouTubers (Chen, 2016), media figures on Twitter (Kim & Song, 2016), computer game content creators (Lewis et al., 2008), social media influencers (Daniel et al., 2018), and parasocial interactions on current media platforms. These studies have approached the phenomenon from a variety of perspectives. When we consider the research course of the concept of parasocial interaction in history, it is seen that the studies and scales prepared have been subject to examination and research in the context of media and communication, marketing, purchase intentions, psychology and sociology. It is seen that there is a need for a scale that measures one-way interaction with YouTube and other social media phenomena with which children interact intensively. The aim of this study is to develop a scale to determine the level of parasocial interaction between elementary school students and social media influencers, and to conduct validity and reliability analyses of the scale.

Methods

Sample

In this study, data were collected from third and fourth-grade primary school students on two separate occasions for EFA and CFA analyses. For EFA, data

were gathered from 215 students (n_3rd grade = 101; n_4th grade = 114), while for CFA, data were obtained from 220 students (n_3rd grade = 127; n_4th grade = 93).

Scale Development Process

The development of the CPIS followed the recommended stages of scale development (DeVellis, 2014; Erkuş, 2007, 2012; Güngör, 2016; Kline, 2005; Tezbaşaran, 1997): (1) generating an item pool, (2) assessing content validity, (3) conducting a pilot study, and (4) analyzing the psychometric properties of the scale. At the stage of estimating the content validity, the pool of items was examined by two experts in the field of basic education, one in the field of educational sciences and one in the field of language, and feedback was provided. The experts were asked to evaluate the content validity of the items sent and to evaluate the items as “appropriate, not appropriate, should be edited (by offering suggestions)”. Accordingly, necessary adjustments were made to the items, but there was no reduction in the items.

Data Analysis

Statistical analyses of the findings obtained after the application of the scale in two different sample groups were carried out using IBM SPSS Statistics 22 and SPSS AMOS 22 (IBM SPSS, Turkey). Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted for the validity of the scale and Confirmatory Factor Analysis (CFA) was conducted for content validity. In the reliability analysis, Cronbach's alpha was used for internal consistency analysis and the split half test was used by dividing the scales in half (DeVellis, 2014; Tavşancıl, 2010; Tezbaşaran, 1997).

Findings

According to the EFA result, the number of factors to be removed was marked as 1 and factor analysis was performed again. When the item loadings were analyzed, it was seen that they ranged between .63 and .82. The answers given to the scale items were analyzed and it was decided to remove seven items from the scale, as the majority of the students gave the same answers. In the factor analysis conducted after discarding the specified items, it was finally observed that the

Çocuklar İçin Parasosyal Etkileşim Ölçeği Geliştirme Çalışması

eigenvalue of the single factor was 5.49 and the variance it explained was 61.01%. The loadings of the 9 items under the single factor ranged between .71 - .87 (Table 1).

Items	Substance loadings
When the influencer I follow does not produce content, I wonder about him/her.	.73
I would like my friends to follow the influencer I follow.	.82
I do not feel lonely while watching the content of the influencer I follow.	.73
I recommend the content I follow to others.	.75
Acting like the influencer I follow makes me happy.	.75
It would make me happy if the influencer I follow reads my comments.	.78
I do my best to meet the influencer I follow.	.84
I would love to spend time with the influencer I follow.	.87
I like the appearance of the influencer I follow.	.71

Table 1. Scale Items and Factor Loadings

The internal consistency coefficient Cronbach's alpha value for scale was .91; the split half was .86 for both halves; and the correlation between the two constructs was .81. These values show that the reliability of the developed scale is high. A single-factor structure was examined for the CPIS. As a result of CFA, model fit values were CMIN=58.63; DF= 26; $p < 0.001$; CMIN/DF= 2.25; RMSEA= 0.76; GFI: .94, AGFI = .91, NFI = .92, CFI= 0.95. Acceptance values for fit values are based on the values suggested by Kline (2005). These values show that the construct can be accepted. The analyses show that the validity and reliability values of the CPIS are high and that it can be used for 3rd and 4th grade students.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Amaç

Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğrencileri ile sosyal medya influencer'ları arasındaki parasosyal etkileşim düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek ve bu ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerini gerçekleştirmektir.

Yöntem

Bu çalışmada, AFA (Açımlayıcı Faktör Analizi) ve DFA (Doğrulamalı Faktör Analizi) için veriler iki ayrı uygulama ile üçüncü ve dördüncü sınıf ilkokul öğrencilerinden toplanmıştır. AFA için 215 öğrenciden (n_3. sınıf = 101; n_4. sınıf = 114), DFA için ise 220 öğrenciden (n_3. sınıf = 127; n_4. sınıf = 93) veri elde edilmiştir. ÇPEÖ'nün geliştirilmesinde, ölçek geliştirme sürecine ilişkin önerilen aşamalar takip edilmiştir (DeVellis, 2014; Erkuş, 2007, 2012; Güngör, 2016; Kline, 2005; Tezbaşaran, 1997): (1) madde havuzunun oluşturulması, (2) kapsam geçerliğinin değerlendirilmesi, (3) pilot uygulamanın yapılması ve (4) ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. Kapsam geçerliğinin değerlendirilmesi aşamasında, madde havuzu temel eğitim alanında iki uzman, eğitim bilimleri alanında bir uzman ve dil alanında bir uzman tarafından incelenmiş ve geri bildirimler sunulmuştur. Uzmanlardan maddeleri “uygun, uygun değil, düzenlenmeli (öneri sunarak)” şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda maddelerde gerekli düzenlemeler yapılmış, ancak madde sayısında azaltmaya gidilmemiştir.

Bulgular

İki farklı örneklem grubundan elde edilen bulguların istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 22 ve SPSS AMOS 22 programlarıyla gerçekleştirilmiştir (IBM SPSS, Türkiye). Ölçeğin geçerliliği için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA), kapsam geçerliği için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Güvenirlik analizinde Cronbach alfa katsayısı iç tutarlılık için kullanılmış; ölçek ikiye bölünerek yarıya bölme test güvenirliği hesaplanmıştır (DeVellis, 2014; Tavşancıl, 2010; Tezbaşaran, 1997). AFA sonuçlarına göre çıkarılacak faktör sayısı 1 olarak belirlenmiş ve analiz yeniden yapılmıştır. Madde yükleri incelendiğinde, değerlerin .63 ile .82 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçek maddelerine verilen yanıtlar analiz edilmiş ve öğrencilerin çoğunluğunun aynı

yanıtları verdiği yedi madde ölçekten çıkarılmıştır. İlgili maddeler çıkarıldıktan sonra yapılan faktör analizinde tek faktörün özdeğerinin 5.49 olduğu ve açıkladığı varyansın %61.01'e ulaştığı görülmüştür. Tek faktör altında yer alan 9 maddenin faktör yükleri .71 ile .87 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin Cronbach alfa katsayısı .91; yarıya bölme güvenilirliği her iki yarı için .86 olarak bulunmuş; iki yarı arasındaki korelasyon .81 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, geliştirilen ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Sonuç

ÇPEÖ için tek faktörlü bir yapı incelenmiştir. DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri şu şekildedir: CMIN = 58.63; DF = 26; $p < .001$; CMIN/DF = 2.25; RMSEA = .076; GFI = .94; AGFI = .91; NFI = .92; CFI = .95. Uyum değerleri için kabul edilebilir aralıklar Kline (2005) tarafından önerilen değerlere dayanmaktadır. Bu sonuçlar, modelin kabul edilebilir bir uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yapılan analizler, ÇPEÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğunu ve ölçeğin 3. ve 4. sınıf öğrencileri için kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

Etik Komite Onayı: Bu araştırma için İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu (06.06.2024 tarihli 2024/12 toplantısı 6 nolu kararı) etik izin alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Yazarlar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için 1. Yazar %50, 2. %30 ve 3. Yazar %20 oranında katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi: Yazarlar; çeviri hizmetlerinin dışında, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanmamıştır.

Cihat YAŞAROĞLU - Reşit BİÇER – Meryem BOZMAZ

Sözcük Sayısı: Makaledeki sözcük sayısı 9000'i geçmemiştir.